

GORENJSKE

LETO VI. / ST. 19

KRANJ DNE 9. MAJA 1953

CENA 8.— DIN

Med brati Korošci

Preko avstrijske Koroške v Mežico na veličastno partizansko srečanje

Lepo pomladansko jutro se je obetalo Gorenjski, ko je v nedeljo zjutraj zavozil vlak v karavanski predor. Poslovili smo se za nekaj ur od Gorenjske in pohiteli preko avstrijske Koroške med brate v Mežico, da skupaj z njimi proslavimo 10. obletnico ustanovitve prvega Koroškega bataljona in napada na rudarsko Mežico.

V Področju se je vreme kisalo. Deževalo je. Toda že pri Bistrici smo spet zagledali sinjino jasnega neba, še pred Celovcem pa se je razpršila tudi megla, ki je ležala po dolinah in dolincah Roža.

Hiteli smo po celovškem polju. Lep razgled se nam je odpiral. Na severu obronki Magdalenske gore, od tod proti zahodu Glna in ob njej Gospa Sveta. Na jugu strme, skoraj gole stene Karavank in z iglavci poraslo predgorje. Vlak hiti mimo Grabštajna, čez Dravo, kjer pravkar postavljajo nov most, ker je bil stari zadnje leto vojne porušen, sedanj, zasilen pa močno ovira promet, mimo Velikoveca in Pliberka. Od daleč smo zagledali jugoslovansko zastavo, ki je plapolala ob graničarski karavli. Bilh smo spet v Jugoslaviji.

Mežica je slovesno okrašena sprejemala goste. Od Prevalja do Mežice so se vrstili slavoloki. Pozdravljali so v imenu mežiških rudarjev in ravenških železarjev ter vsega koroškega ljudstva, koroške borce in številne goste, ki so prihajali z vseh strani Slovenije in zamejstva z neštetiimi avtomobili in posebnimi vlaki. Skoraj 30 tisoč ljudi je ta dan obiskalo Mežico.

Dve generaciji sta se srečali na tem shodu. Koroški borci iz prve in druge svetovne vojne so se postrojili na slavnostnem prostoru pred tribuno. Ob 9. uri so prišli na tribuno častni gostje, med njimi dr. Marjan Breclj, Vida Tomšičeva, Viktor Avbelj, dr. Anton Kržišnik in drugi ter večja skupina zamejskih Korošcev z Mirtom Zwitterom in Francem Petkom. Po raportu podpolkovnika Čizmečka je tov. Avbelj pregledal postrojeni bata-

ljona. Sprehajal se je med njimi. Govoril je o velikih borbah in uspehih koroških partizanov, ki so že v letu 1942. prisilili takratne nacistične oblastnike, da so priznali, »da se je narodnoosvobodilno gibanje v tem času močno razvilo tudi okrog železne Kaplje, Borovelj in v Podjuni.« Dotaknil se je tudi vprašanja narodnostnih

Koroški borci, postrojeni pred tribuno

ljon, nato pa je v imenu prirediteljev pozdravil vse zbrane in goste ing. Pavle Zaver - Matjaž. Za njim je

manjšin in ugotovil, da bi »pravilno razumevanje in urejanje manjšinskega vprašanja lahko sodelovanje med

dve državi poglobilo. Narodna manjšina v takih razmerah ne predstavlja sporne točke med dvema državama, ampak lahko odigra pozitivno in napredno vlogo povezovanja med tema državama, v borbi za iste napredne cilje. V tem smislu bi bilo torej želeli, da avstrijske napredne sile tudi v bodoče, kakor kaže to doslej, pravilno razumejo odnos do naše nacionalne manjšine in onemogočijo poizkus kogarkoli, ki bi hotel škoditi razvoju napredka in dobrih sosedskih odnosov.«

Sledil je kulturnoprosvetni spored. Nastopile so godbe iz Raven in Mežice, dijaki ravenške gimnazije, združeni pevski zbori, zbori iz zamejstva in folklorne skupine. Koroško »števanje« je zelo navdušilo številne gledalce.

Ob petih popoldne smo se poslovili od Mežice. Lep dan smo preživeli med brati Korošci. Veselo razpoloženi, s pesmijo na ustih, smo se odpeljali proti domu. Ljudje na avstrijskem Koroškem so nam mahali in zadnji pozdrav. Odzdravljali smo jim in žal nam je bilo, da jim ne moremo krepko stisniti roko. V večernem soncu je Koroška zgleдалa še lepša kot zjutraj in ko smo spet zdrseli v obmejni predor, nam je bila še dražja kot pred pičlim dnevom.

OB GROBOVIH BEGUNJSKIH TALCEV

2000 ljudi na občinskem praznovanju

V soboto in nedeljo, 2. in 3. maja so Begunje slavile svoj občinski praznik. Takrat je poteklo osem let od tistega dne, ko je partizanska pest pregnala zadnjega okupatorja iz Begunj. Begunje pa takrat

niso bile le slovenska vas. Bile so kraj, kamor so se venomer v duhu obračale solzne, a uporne oči slovenskih mater, bile so kraj, kamor so romale stotine staršev, žena in otrok, da skozi debele, neprozorne in mrke zidove bivše kaznilnice vsaj s svojo bližino pozdravijo svojce, ki so trpinčeni in mučeni v gestapovskem zaporu zrl v obraz negotovi, zloslutni usodi.

Prav zato, ker so bile Begunje mučnica vse Gorenjske, da, celo štajerske in Koroške, nedeljska obletnica ni bila obi-

čajen občinski praznik. Proslava se je udeležilo nad dva tisoč ljudi iz vse Gorenjske, sodelovale so organizacije z Jesenic, Podbrezj in bližnje okolice. Prisostvovali so predstavniki obeh gorenjskih okrajev.

Grobišče talcev izza bivše kaznilnice

partizanskega vrha na Jelovici, iz Kroke in Kamne gorice. V Kranju se bodo sešla štafeta v Ljubelja, Jezerstega, Cerkeja, železnikov in žirov. Pri Jeperci se bo glavna štafeta združila s tisto, ki bo prišla iz Smlednika skozi Mavčiče.

Razen teh lokalnih prog bodo posamezne šole organizirale še več kakor 30 pionirskih štafet. Tako bosta pionirska odreda znanih partizanskih vasi Gorjuše in Koprivnik sama nosila svojo štafeto palice. V vseh izhodiščnih točkah in večjih krajih bodo organizirali razne mitinge in sprejeme.

Razen članov »Partizana« in športnikov bodo štafeti ponesli tudi gasilci in člani Protiletalske zaščite, lepo pobuda pa so dali tudi gozdarji in lovci. Njihova štafeta bo krenila 11. maja iz Tamarja skozi Ratače v Kranjsko goro, potem pa po vsej Gorenjski, skozi gozdove nad Jesenicami, čez Možaklje, Poldjuno in Jelovico, pod Stolom, pa spet mimo Krone, skozi Gobovec in naprej.

Podobno bodo potekale štafete tudi po okoličinah Kamnca, Dmčal in Medvod. Delovni kolektivci in organizacije so že pripravile lične štafete palice in pozdravna pisma našim dragim predstnikom. Vseh usoličev Titove štafete na Gorenjskem bo skoraj 10.000.

Na večer pred praznikom je bila v Begunjah akademija. Naslednji dan je dopoldne s prireditvenega prostora krenil spredov Begunjčanov in številnih gostov v Drago, dolino, kjer je grobišče padlih talcev.

ni. Na glavni proslavi na prireditvenem prostoru je imel daljši govor predsednik Občinskega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva tovariš Jože Kežar.

Sledil je telovadni nastop, pri katerem so sodelovali pionirski odredi begunjske in sosednjih sol, nato pa člani telovadnih društev »Partizana« iz Begunj, z Jesenic in iz Podbrezj. Proste in orodne vaje ter talna gimnastika so vsem gledalcem zelo ugajale.

NAROČNIKI, ZAVAROVANI STE

Zavarovali smo vas za primer nezgode ali smrti

VSEM NAROČNIKOM SPOROČAMO, DA SMO JIH ZAVAROVALI PRI DRŽAVNEM ZAVAROVALNEM ZAVODU ZA PRIMER NEZGODE ALI SMRTI.

VSAK NAROČNIK »GLASU GORENJSKE«, KI VSAJ DO PETNAJSTEGA V MESECU PORAVNA NAROČNINO ZA TEKOČI MESEC, IMA PRAVICO DO ZAVAROVALNINE V ZNESKU 20.000.— DIN V PRIMERU NEZGODE IN 10.000.— DIN V PRIMERU SMRTI.

IZRABITE PRILožNOST IN NAROČAJTE »GLAS GORENJSKE«!

VSAK NOVI NAROČNIK SI TAKOJ PRIDOB I PRAVICO DO ZAVAROVALNINE V TISTEM MESECU, ZA KATEREGA JE VPLAČAL NAROČNINO — ČE JE TO STORIL PRED PETNAJSTIM.

UREDNIŠTVO

Oleak, mati, družina - naša skrb

Vsakoletni teden matere in otroka je tisti čas, ko se prav posebno izrazi družbena skrb za zdravo rast mladega rodu ne le s strani poklicnih vzgojiteljev, temveč tudi vse naše družbe. Marsikje se tudi letos že pripravljajo na teden matere in otroka. Pripravljajni odbori bodo uspešno izvedli svojo nalogo le, če bodo razen oficialnemu delu posvetili glavno skrb in pozornost delovnim programom, t.j. če bodo dosegli utrditev vseh tistih organov in organizacij, ki delajo na področju vzgoje in zaščite družine, in stvarno reševali številne pereče probleme, ki se javljajo marsikje. Teh problemov pa ni malo.

Le pogledimo umrljivost dojenčkov. V kranjskem okraju znaša celih 7 odstotkov, največ v starosti do 3 mesecev, zaradi prezgodnjega poroda, bolezni na prebavih in dihalnih organih. Če dodamo še 27 mrtvo-rojenih v letu 1952, vidimo, da smo naše posvetovalnice za noseče žene in otroške posvetovalnice še vse premalo približali materam.

Kranjski okraj je po številu splavov in tretjem mestu v Sloveniji. To nam kaže, da nosečnice v času največje notranje krize naletijo na premalo moralne opore pri ženah, hkrati pa to tudi pomeni, da bi naša sodišča morala v številnih primerih določiti večjo preživnino za nezakonskega otroka.

Zdravniški izvidi kažejo, da so otroci danes slabše hranjeni, kot so bili v času garantirane prehrane. Marsikje so otroci prepuščeni cesti v času, ko so roditelji zaposleni, in čakajo na kosilo do treh ali celo do štirih popoldne kljub temu, da imamo otroške jasli in vrte. Ko so te ustanove prešle na samostojno finansiranje, so se moreli zvišati prispevki staršev. Posledica je, da so razpuščene otroške jasli na Jezerški cesti v Kranju, otroška vrta na Primskovem in v železnikih. Iz vrta »Tugo Vidmar« je izstopilo 18 najpotebnejših otrok itd. Socialno in moralno najbolj ogroženi otroci so spet na cesti. Menim, da bodo mestni skrbniški organi morali izdajati odločbe v vseh tistih primerih, ko je zaradi stanovanjskih, zdravstvenih in vzgojnih razlogov potrebno oddati otroke v take ustanove, starši se pa tega branijo. Skrbniški organi se pri izdajanju takih odločb lahko opirajo na čl. 18. Temeljnega zakona o razmerju med starši in otroki, na Uredbo o dodatkih za otroke in na čl. 5. Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o dodatkih za otroke (Ur. list FLRJ 59/52).

Nekatere matere premalo pazijo na snago otrok in se ne zavedajo, da gre tu za dve važni stvari in otrokovem življenju: za njegov pravilen razvoj in vzgojo k redu in čistosti. Dokler nimamo možnosti za velike javne kopalnice, bi se bilo vredno potruditi, da vsaj pri vsaki šoli uredimo

prhe s toplo vodo. Tam, kjer pa prhe že obstojijo (v Kranju in Škofji Loki), bi jih bilo treba predati njihovemu namenu. Tudi kar zadeva skrbništvo in organizacijo dobrih otroških obiskovalk, se nam odpira široko področje dela, saj imamo 1200 sirot, od katerih je 450 partizanskih, do katerih imamo še prav posebno odgovornost. Ta mladina se ravno v teh letih pripravja na vstop v poklice in ima pri tem čisto velike težave, ker ima slabo šolsko izobrazbo zaradi posledic vojne in pomanjkljive vzgoje. Nujno bi bilo, obiskati prav vse sirote, ugotoviti njihovo socialno in zdravstveno stanje ter šolske uspehe, pogledati ali se z njihovimi podedovanimi imetji pravilno gospodariti. Zagotoviti je treba, da v času počitnic ti otroci ne bodo prepuščeni sami sebi. Mnogokrat naletimo na slabo gospodarjenje skrbnikov z imovino varovancev, pa tudi primerov brezvestnosti staršev ne manjka. Primer v Stražišču, kjer je 14 letni otrok obupal nad življenjem in se obesil zaradi neznanega pretepanja in izkoriščanja s strani očeta, terja, naj bodo naše organizacije budnejše, da bi pravočasno lahko preprečile take življenjske tragedije.

Mnogo dela nas čaka tudi na področju zaščite matere v delovnem odnosu. Tu gre za pravilno »zaposlitev žena v času nosečnosti«, za pravilno štrukturo zaposlitev doječe matere, za urejanje ženskih higienskih kotičkov itd. Naše zaposlene žene hudo zadeva tudi oddaljenost stanovanja, zaradi česar porabijo mnogo časa pri hoji ali vožnji s kolesi. V »Tiskarino« se n.p. vozi zelo veliko število žena s kolesi ali pa hodijo po 2 uri daleč. Izpostavljene so vsem vremenskim neprilicam, slabša se njihovo zdravstveno stanje, njihova delovna sterilnost pada. Vredno bi se bilo zamisliti, zakaj delavski svet v »Tiskarini«, katera ostvarja največji brutto produkt v okraju, ne more nabaviti avtobusov za prevoz svojih delavec.

Tudi sami družini, tej osnovni naravni enoti naše družbe, posvečamo malo pozornosti. Premalo ali skoro nič nismo napravili za razbremenitev gospodinj. Nismo ji še ostvarili tistega položaja v družini, ki bi ga morala imeti.

Navedla sem le nekaj perečih problemov, ki se v našem okraju pojavljajo razen številnih drugih vprašanj s področja zdravstvene prosvete, športnega in kulturnega življenja, pedagoških in socialnih vprašanj, katerim bi se morali posvetiti ravno v času priprav na teden matere in otroka. Če bi ob podpori organizacij in raznih odborov dosegli postopno boljšanje, bi letošnji teden matere in otroka od 1. do 7. junija lahko prispeval svoj delež k izpolnjevanju teh težavnih, a plemenitih nalog.

Draga Rometova

NOVA AGRESIJA V AZIJI?

Indokitsajska federacija ali Vietnam obsega 5 francoskih kolonij (Tonkin, Annam, Laos, Kambodža in Kočincino), ki se imenujejo »pridružene države« in so od leta 1949 članice Francoske unije. Na tem polotoku s 27 milijoni prebivalcev silno raznorodnega narodnostnega sestava je že leta 1941 nastalo osvobodilno gibanje. Odtelet boji niso prenehali, vendar je težko reči, v koliki me-

jetske ali kitajske zunanje politike.

Dejstvo je, da Vietnamove čete hitro napredujejo, da so obkolile indokitsajsko glavno mesto Hanoi in v zadnjem tednu prodrale globoko v državo Laos. Francoske posesti so resno ogrožene. Francija, ki je doslej v Indokini vodila slabo in neodločno kolonialno politiko, se je zavedla vse težavnosti svojega položaja. Ves čas je zavirala osamosvojitve teh azijskih dežel. Ko jih danes hoče za vsako ceno ohraniti zase, trpi velikanske izgube v časih, sredstvih in materialu. To dejstvo tudi otežkoča pristop k evropski armadi. Od tedaj izvira velik del francoskih pomislekov in ugovorov proti udeležbi v evropski obrambni skupnosti. Francoski tisk je razbil dolgotrajno molčanje o neuspehih, se pričel razburjati in ostro napadati sedanjo in vse pretekle vlade, ki niso uspeli doseči pomirjenja.

Vlada ZDA predvsem podurja, da gre za ozemlje, ki mu grozi sovražnikova zasedba in ga je zato »brezpogojno zagotoviti za svobodni svet«. Ker je republikanska vlada v ZDA izrazito »azijsko usmerjena«, ni težko razumeti poudarjenih Dullesovih izjav (2. 5. in 6. maja), da bodo ZDA odločno podprle Francijo in da je napad na Laos nujno predložiti Organizaciji združenih narodov. Določene količine vojaškega materiala so že poslane v Indokino.

Vendar je Francija še vedno v skripah. Še dalje bo morala kriti dve tretjini vseh stroškov negotovnega bojevanja, ki se iz dneva v dan večajo v nedogled. Francoski narod mora za lastno krvjo in mesom plačevati svoj izživeli okupatorski položaj in nesposobnost francoskih oblasti v Vietnamu. Ko je bila francoska oblast v Indokini še trdno v sedlu, ni hotela niti misliti na premirje, sedaj, ko so njene roke šibke, pa se ji možnost premirja izmika. Tudi ugibanje o tem, da so se Ho si Minhove čete pred. večerajšnjim nenadno umaknile zaradi kakkega namiga iz Moskve, se nam zdijo preveč drzne. Bržkone gre le za veliko deževje, ki bo tam nastopilo okoli 15. maja.

V Indokini bo stalna latentna nevarnost, dokler Francija ne bo prisiljena k popuščanju.

Gospodarski načrt kranjskih zadrug

Zadružno kmetijstvo kranjskega okraja si je postavilo dokaj obsežen gospodarski načrt za leto 1953, ki predvideva predvsem graditve in nakup novih strojev.

Poljedelstvo je odmerilo 18 milijonov za traktorje in njih prideljčke, 3 milijone za škroplilnice domače proizvodnje in 9 milijonov za zgraditev skladišč za semenski krompir v Škofji Loki.

Traktorje naročajo KZ Zabnica, Godešič in Preddvor. Od kar se je vrnil iz Anglije tovariš Anton Umnik iz Senčurja, ki je bil tamkaj na praktičnem šolanju, raste zanimanje predvsem za angleške traktorje Ferguson. Tovariš Umnik je zdaj vodja mehanizacije v Poljedelsko-strojnem odseku OZZ.

Pomemben napredek je dosežen pri nabavljanju motornih škroplilnic. V okraju jih je zdaj že 25. Zadnje čase kupujejo škroplilnice iz Maribora, ki kažejo celo neke prednosti pred inozemskimi. Letos so jih kupili že 6 v vrednosti poldrugega milijona, narečanih pa je še 8 novih, tako da bodo prav gotovo presegle znesek, ki je predviden v načrtu.

Po zadrugah so začeli formirati stalne grupe za škropljenje, kajti dela ne primanjkuje skoraj preko celega leta: spomladansko in poletno škropljenje sadja, dvakratno škropljenje krompirja, jesensko beljenje in hkrati razkuževanje hlobov, v katere sili mrčes in z njo bolezen. Če računamo še nekaj časa za natančen pregled in popravilo, potem pridemo do zaključka, da škroplilnica zahteva stalnega uslužbenca. Le-ta bo toliko zaslužil, da ga bo lahko plačati. Vodja zaščite rastlin pri OZZ je tovariš Tomaž Bergant iz Zminca.

Upravni odbor OZZ se je odločil, da z lastnimi sredstvi in s pomočjo kmetijskih zadrug loškega sektorja zgradi veliko nadzemeljsko klet za semenski krompir na Trati pri kolodvoru. Prostor nad kletjo naj bi hkrati služil kot skladišče vsega blaga, ki prihaja po železnici za trgovine KZ. V kleti bo prostora za 100 vagonov krompirja v gajbičah. Ureditev bo takšna, da ne bo nevarnosti pred nizko temperaturo, medtem ko bo previsoko temperaturo treba zniževati z ventilatorji. Nad kletjo bo tudi prostor za sortiranje krompirja po velikosti in izločanje bolnih gomoljev. Majhna mizararska delavnica bo stalno

izdelovala ali popravljala tipizirane gajbiče, katerih zaloga se bo zbirala na podstrešju. Dvoje dvigalo bo povezovalo vse prostore — vsako na enem koncu stavbe. Dokončno odločitev bo sprejela v ta namen izvoljena komisija, ki se je prvič sestala že 26. aprila.

Pridelovanje semenskega krompirja zahteva še mnogo organizatoričnega dela. Še bolj bo treba razširiti krog pridelovalcev, zlasti v hribovitih predelih. Obdelavo in sortnost bo treba resno nadzirati. Registrirati je treba vse dobre pridelovalce semenskega krompirja in jih iz leta v leto ocenjevati. Letos imamo 130 ha pod semenskim krompirjem.

Prav bi bilo, da se semenska služba ne omejuje samo na krompir, temveč skrbi tudi za detelje, trave, jara žita itd. Posebno semenska detelja ima lepo tradicijo v Poljanski dolini, obenem pa je rentabilna kultura.

Semensko službo pri OZZ vodi tovariš Andrej Tiler iz Naklega.

Živnoredski odbor je namestil večino s edstev za selekcijo (poldruhi milijon), imetno osemenjevanje (dva in pol milijona), nakup plemenjakov (poldruhi milijon), ureditev planin (milijon) in pomoč pri zatiranju TBC (poldruhi milijon lastnih sredstev). Za pomoč pri zatiranju TBC so tudi organi oblasti prispevali poldruhi milijon.

Doslej je uvedena selekcija in molzna kontrola v Preddvoru, Naklem, Predosljah, Senčurju, Kranju, Zabnici, Poljanah, Selcah, Hotavljah, Sovodnju in Smedniku. Selekcije živine so začeli pripravljati tudi v drugih zadrugah, kajti interes je vedno večji.

V načrtu je umetno osemenjevanje od Naklega preko Gorice in Preddvoru do Senčurja. Zagotovljena so denarna sredstva za nakup avtomobila in ostalih potrebščin.

Za ureditev planin se najbolj prizadevajo v triškiem kotlu. Vendar je sredstev odločno premalo in prav bi bilo, da OLO podpre to akcijo z iz-

rednimi dotacijami v višini nekaj milijonov.

Zatiranje goveje tuberkuloze je dobilo — zlasti po prizadevanju veterinarjev tovarišev Dolenca in Rutarja — značaj stalne in solidne borbe, ki bo prav gotovo kronana z uspehom. Prizadeti kmetje dobijo izdatno denarno pomoč, da lahko kupijo novo živino.

Za sadjarstvo je predvidena le milijonska vsota. Če bodo pogoji za plantažo v Preddvoru resnično ustrezni, tedaj se bo ta znesek verjetno dvignil s pomočjo državnih kreditov.

Zadruge z izredno marljivostjo in skrbjo dograjujejo in popravljajo svoje domove. V ta namen bodo verjetno porabile celo več kakor 20 milijonov, kolikor predvideva gospodarski načrt. Čeprav gre sorazmerno največ denarja v domove, ne smemo misliti, da odvijajo zadružniki druga vprašanja v stran. Prišli so le do spoznanja, da v tujih prostorih zadružništvo ne more stopiti na pot zdravega razvoja. Ing. Janez Perovšek.

Francoska Indokina
1. Ozemlje, ki ga obvladajo Ho si Minhove sile, 2. glavne smeri napada na Laos

ri je gibanje danes še osvobodilno in kaktšne smotre pravzaprav zasleduje. Brez dvoma se navdihuje nad kitajskim primerom in že sam način, kako ga propagira Peking in kako o njem govori Moskva, daje vedeti, da uživa naklonjenost obeh kominformoskih režimov in da ga doslej še ni zadela usoda Azerbejdžana ali Elasa. Značaj Ho si Minhovega gibanja ocenjujejo različno. Nekateri ga imajo za agrarno gibanje pod komunističnim vodstvom, drugi spet za protikolonialno težnjo k ustanovitvi nove nacionalne države naroda Tai, ki naseljuje tudi predele sosednje Kitajske, Burme in Siana, dočim ga imajo tretji za navadno orodje sov-

GLAS NAŠIH BRALCEV

Nekaj predlogov k ureditvi Kranja

V zadnjem času je komunalna dejavnost postala živahna, kar je razveseljivo. Razumljivo je, da prebivalci razpravljajo o ureditvi mesta, saj v njem žive. Tako se je dolgo razpravljalo o tem, kje naj se postavi Prešernov spomenik. Predlagano je bilo, naj se postavi v parku pred Sindikalnim domom ali na Titovem (Glavnem) trgu, kjer bi prišel najbolj do izraza. Končno je bil spomenik postavljen po zamisli priznanega arh. Plečnika pred novo krasno fasado gledališča, kjer je, čeravno tujcem bolj skrit, povzdignil znanostni videz.

Ali naj sedaj do kulturno-umetniško središče prikrivajo drevesa? Ker še nikogar nisem slišal, da bi to odobravalo, se na ta način obračam na merodajne osebe, naj na željo večine meščanov odstranijo drevesa, dokler je ploščad še v delu.

V zvezi s predvideno obsežno adaptacijo Sindikalnega doma vprašujem strokovnjake, če se le-ta izplača. S prezidavanjem se obstoječi prostori le preob-

likujejo, ne pa tudi povečajo. Z morebiti malo večjim stroški (sedaj je predvidenih 80 milijonov), bi lahko postavili novo moderno stavbo, ki je tako potrebna rastočemu mestu, stara pa bi malo olepšana tudi služila svojemu namenu.

Uredništvu!

Kot čitatelj vašega mladega, objektivnega in simpatičnega lista, se obračam na vas z zahtevo, ki se mi zdi precej pomembna, a vendar jo je »Slovenski poročevalec« 29. marca 1953 objavil na 7. strani pod razno, pod naslovom »Invalidi nemške vojske«.

V skritem stolpcu objavlja sledečo vsebino:

Za priznanje invalidnine je treba dostaviti nemškemu konzulatu podatke vseh invalidov, ki naj obsegajo rojstne podatke, bivališče, okraj, datum vstopa v nemško vojsko in točen opis poškodbe. Te podatke pošljite na naslov: Invalidi nemške vojske, Braslovče, ter priložite kolek za 60.— din. Skrajni rok dostavitve je 10. april 1953.

Tak postopek »Slovenskega poročevalca« je nas, invalide

nemške vojske, užalil. Nekaj sto nas je doslej žvotvarilo z občutkom podcenjevanja in nezanimanja za nas, čeprav smo v pretežni večini morali v nemško vojsko proti svoji volji in bili tam poškodovani. Čakali smo rešitve našega položaja, toda vse do danes naše časopisne agencije niso našle za nas košček prostora. Ko se je po osmih letih pojavila prva objava, pa ni bilo zanjo bolj vidnega mesta. Prizadeti smo morali hoditi drug k drugemu in se o stvari obveščati, da ne zamudimo roka.

Naprošamo vaše uredništvo, da objavi v prihodnji številki ta dopis, hkrati pa vas prosimo, da nas o postopku za priznanje invalidnine podrobneje obvestite, v kolikor vam je stvar znana.

Jože Šest, Stara Fužina 94

ODGOVOR UREDNIŠTVA:

Vse dokler zavezniki ne vrnejo Nemčiji vsaj del njenih suverenih pravic, ki so ji bile s kapitulacijo odvzete, ni bilo mogoče urediti vprašanja vaših invalidnih. Sedaj je s strani Nemčije dobljen načelni pristavek, da vam prizna invalidnino, dokončno pa bo stvar urejena po diplomatski poti.

Franc Štefe - Miško ROJSTVO KOKRŠKEGA ODREDA

Po Zupanu se je skupina že sredi marca povezala s Kokrško četo — Stanetom Bečanom in Antonom Štefotom-Kostjo. 22. marca sta se obe skupini že lahko združili v Udrem borštu.

25. marca je izvedla četa na Trsteniku večjo prehranjevalno akcijo pri tamkajšnjem trgovcu in gostilničarju nemčurju Lombarju, ki je bil ubit na begu pred partizani. To akcijo so spremljale tudi nekatere manjše. Za Dupljami se je četa spopadla z Nemci, ki so jo zasledovali. Po krajšem spopadu so partizani Nemce prepodili iz gozda.

V zadnjih dneh marca se je za Tenetišami četa reorganizirala. Vodstvo sta prevzela Alojz Hrovat kot komandir in Anton Štefe-Kostja kot politični komisar. Bečan je še naprej deloval na terenu.

V marcu in v prvih dneh aprila so prišli v četo novi borci. Razen aktivistov iz Kranja, Senčurja, Podbrezj in drugih krajev so se ji pridružili Vlado Peračič, Karel Bečan in še nekateri drugi iz Tržiča. Prišel je tudi znani gorenjski organizator SKOJ-a Stane Zagar, mlajši. Tako je v prvih dneh aprila četa štela 52 mož.

6. aprila se je patrolja pod Hrovatovim vodstvom posrečilo dobiti na območju Ljubnega nekaj pušk, ki so bile skrite pri posameznikih.

14. aprila je četa izvedla ponovno večjo rizičijsko akcijo pri znanem nemčurju, trgovcu in gostilničarju Kozlu na Zg. Brniku. V spopadu v njegovi gostilni so partizani ubili tri Nemce in zaplenili vse njihovo orožje. V streljanje je po naključju zasledil tudi nek civilni avtomobil, pri čemer sta bila ubita dva in ranjena dva potnika. Partizanska zaseda je mislila, da so v avtomobilu Nemci, zlasti še, ker je avto prihajal od Cerklj, kjer je bila večja okupatorska postojanka, in ker je bila vsem znana stroga okupatorjeva prepoved vožnje z avtomobili ob tej uri. Po spopadu je četa Kozla ostro opozorila na njegovo slabo vedenje. Čez ne-

kaj ur je četa zapustila vas. Takoj po tem se je zaslila silovito streljanje pred vasjo, kar je pomenilo, da v vas »prodirajo« Nemci iz bližnjih postojank. Rafali iz partizanskih strojin so jim najbrže povzročili dokaj

Padli v Udrem borštu

neprijetne občutke, pa se niso upali kar naravnost v vas.

Zadnje akcije Kokrške čete, zlasti tista na Zg. Brniku, so šle Nemcem hudo na živce. Ponovna oživitve partizanskega delovanja na levi strani Save, tako rekoč pred samim Kranjem, je terjala od okupatorja

hitrih protiukrepev. Z vse Gorenjske so navlekli več kot 10 tisoč policistov in vojakov in pričeli sistematično pregledovati teren. Najprej so obkolili in preiskali Vogljansko gmajno in okoliške gozdove. Pripeljali so celo oklopna vozila. Na levi strani Kokre niso zasledili ničesar, zato so naslednji dan pričeli z desnim bregom. 16. aprila je prišel na vrsto tudi tisti teren, kjer se je mudila Kokrška četa — Uden boršt.

Nemci so najprej napravili močan obroč zased ob vseh štirih cestah, ki potekajo ob gozdu, za prodiranje v notranjost pa so se pripravljali vse do srede popoldne. Kake tri ure pred nočjo se je patrolja Kokrške čete že spopadla z Nemci, ki so se bližali taborišču z vseh strani. Četa je bila pripravljena. Takoj je zavzela položaje na bližnjem grebenu in sprejela borbo.

Z močnim ognjem in napadanjem z dveh bočnih strani se je Nemcem posrečilo razdvojiti četo. Obe njeni skupini sta vse do noči vodili borbo ločeni druga od druge. V borbi je padlo večje število Nemcev, pri prebijanju obroča nad Letencami pa tudi pet partizanskih borcev: brata Stane in Karel Bečan, Jože Fink, Tine Teran in Slavko Svagelj. Še večjega udarca v tej hajki sredi ravnine je četa rešila noč. Z nočjo so Nemci umaknili svoje sile na robove gozda, prepričani, da nihče ne more iz tega obroča. Zvečer so obroč pojačali, predvsem se na severnem predelu ob cesti Križe—Golnik—Goriče—Tenetiše. Mislili so, da se bodo partizani ponoči skušali prebiti v hrib pod Kriško goro ali pod Storžič. Z utrjevanjem severnega dela so Nemci razbremenili južni del proti Kranju. Prvi del čete, ki jo je sedaj vodil politični komisar Anton Štefe-Kostja, je napravil svoj načrt. Sprejeli so predlog Šiške, naj se prebijajo na južnem delu, proti Kranju, in ne proti severu, kakor so pričakovali Nemci. Proboj je bil zelo težak, ker partizani niso poznali terena. Njihov glavni vodil je bil odsev luči iz Kranja. Do samega prehoda ceste je bilo vse v redu, četudi so Nemci na tem predelu vso noč metali v zrak rakete in streljali, najbrž zato, da si partizani ne bi upali približati.

Ko je skupina stopila na cesto, ki pelje iz Naklega na Kokrico, se je iz zasede ob cesti zadržal nemški stražar: »Stoj!« Zaklical

je v koroškem narečju, pa ne preveč sigurno. Vzklik Milana Rožanca ni zmotil. Mirno je zakričal: »Tiho bodi, sicer jih dobiš!« Stražar, ki je bil vsekakor zelo presenečen, bržkone še bolj kot partizani, je začel poklaševati, da šum ne bi opozoril drugih Nemcev, ki so bili v bližini. Tako je en del čete prišel iz obroča na Kranjsko polje, ne da bi počil en sam strel.

Vse drugače je bil prizadet drugi del čete, ki ga je vodil komandir Hrovat. Ze prvi dan je imel dva ranjena: Staneta Zagarja in Janeza Perkota. Medtem ko se je Perko še lahko sam umikal, so tovariši morali Zagarja nositi in ga ves naslednji dan skrivati pred Nemci. S spretnim umikanjem se jim je posrečilo, da niso več prišli v neposreden stik s sovražnikom. Po prestani hajki, ki je trajala dva dni, so ranjenega Zagarja odnesli iz gozda k neke-mu aktivistu v Duplje, sami pa odšli v neko skalno votlino v bližini vasice Okroglo, kjer so bili nameravali urediti partizansko tehniko.

Tragedija na Okroglem

V skupini na Okroglem je bilo trinajst borcev: komandir Alojz Hrovat, Jaka Ribič z Dovjega, Ivan Zupanc, Stanko Mlakar, Anton Zupan, Stanko Smid, Ivan Stroj, Stane Pavlin, Tone Poznik, Danilo Rejec, brata Lado in Slavko Smuk in Vlado Peračič. Bil so večinoma stari, že preizkušeni partizani in razen nekaj izjem vsi člani Partije ali SKOJ-a.

Naslednji dan, 20. aprila, je prišel k njim v jamo tudi ranjeni Stane Zagar. K sebi je velel poklicati svojega nekdanjega prijatelja Pavla Kerna z Dobrave, da bi mu preobvezal ranjeno nogo in preskrbel zdravnika. Mlakar je vse obljubil, takoj po odhodu iz jame pa vse povedal Nemcem. Ti so že ponoči pričeli obkoljevati Okroglo.

Ko sta 21. aprila še pred zoro odšla Peračič in Smid po vodo, sta tik nad jamo že naletela na Nemce, ki so že obkolili celotno območje partizanskega bivališča. Stanko Smid je bil takoj ranjen v roko in se je umaknil nazaj v jamo, Peračič pa je stekel do Save. Skušal jo je preplavati, toda ker je prehudo drla, ga je zanesla nazaj k bregu.

V juliju tega leta bo slavil šestdesetletnico rojstva najznamenitejši sodobni jugoslovanski književnik Miroslav Krleža, v čigar literarnem delu je dramsko ustvarjanje najbolj znano in znamenito. Zato se vsa večja gledališča v državi, ki bodo imela takrat odskočno zaveso že spuščeno, že sedaj spominjajo tega jubileja z uprizoritvami njegovih dram. Te drame so do eksplozivnosti nabite z revolucionarno ideologijo, ob kateri je spreletaval srh kraljevskega namestnika in živkovičeve bane; pisatelj razbija vse lončene malle in ruši z uničujočo silo, ki vre iz njega kot žareča lava iz vulkana, reprezentativne fasade tako brezobzirno, da je pri neki njegovi predstavi dobil minister Korošec histerične popadke besa. Te drame so vsem Aleksandrovim ministrom, Zandarjem in pokornim gledališkim ravnateljem naključno vdrla na oder, saj pred Krležo nihče na našem odru ni znal s samo golo besedo ustvariti tako silovite napetosti, tako težkega, morečega vzdušja, tako organizirati in napolniti odrskega prostora in s takim psihološkim mojstrstvom niansirati najsubtilnejših zbirbo človeške duševnosti.

Docela neumestno bi bilo, poskušati v okviru kratkega časopisnega članka narisati literarni portret te enkratne osebnosti, ko se celo bežna skica ne more posrečiti. Le nekaj naj omenim. Ob Krleževem imenu nam zmeraj asociativno zazveni ime Glembajevi, in vendar njegov pesniški ciklus, dasi manj znan, ni manj pomemben od dramskega. Poleg mladostnih Legend in Simfonij menim tu prav posebej Balade Petrice Kerempuha, najzrelejši in najbolj svojstveno pesniškovo delo. Kerempuj je pevec vešal in zapuščenih grobov anonimnega zagorskega kmeta — tlačana v času Matije Gubca in Vojne Krajine, čigar sleherni verz spremlja kot podtalni tok, kot težki udarci bobnarja ob zadnjih trzgalih obešenca, topo kapljanje goste, črne kmečke krvi, ki je tekla skozi stoletja za Habsburžane in svetoštetfasko krono.

Ljubljanska Drama je za jubilej obnovila tragedijo »V agoniji« iz ciklusa o Glembajevih in vodstvo Prešernovega gledališča si je zagotovilo njeno gostovanje za vse abonmaje. V tej dvodejanski je Krleža razgrnil pred nami življenjsko tragedijo žene iz Glembajevoga rodu, Lavre Lenbachove, ki se zlomi ob dveh egoističnih in maloverdnih možkih, možu in ljubimcu.

Prvo dejanje se konča s smrtjo njenega moža, bivšega avstrijskega gardnega majorja barona Lenbacha. Pod ari-

stokratsko masko vidimo pro-palega psihopata, ki zajeda, izsiljuje in terorizira svojo ženo, ki dr. Križovcu slabo prikrito ponuja svojo ženo za večjo vsoto v nemoteno posest in ki se v pijanskem deliriju samemu sebi neprizadevanostno ustrelil. Ta smrt, ki si jo je Lavra vedno želela, posebno intenzivno v zadnjih letih, odkar je vzljubila dr. Križovca, in od katere si obeta olajšanje in odrešitev od petnajstletne zakonske more, z železno zakonitostjo sproži že v noči po moževem samomoru njeno propast. Lavrina tragična znota je v njenem

reincarnanje vseh neštetič čustvenih prelivov in miselnih preobratov. Dognanost režije se je pokazala prav v tem, kako je bil vsak monolog ali dialog razčlenjen v svoje prvine in nato z zunanjo igro povezan, vsak preliv opravičen, utemeljen ali pripravljen. Vendar režiser do Lavre ni bil pravičen. Obtežil je njen značaj s sencami, ki jih Lavra v resnici nima; pokazani odnos do Madeleine Petrovne bi do celata opravičeval Lenbachove očitke.

Na pregledu nastopajočih berem sama znamenita imena, imena, ki danes reprezentirajo

njegov portret Lenbacha med klasično populino.

In Lavra Save Severjeve? (Mira Danilova v alternaciji nastopi v naslednjih predstavah.) Plemenit ženski lik izdelar z dognano igralsko kulturo, belesno zvoneč na vsej široki skali človeškega trpljenja, vendar ves doledno in skrbno pretikano uglasen na osnovni tragični akord.

Vladimir Skrbinek je gladekega, neprijemljivega in izmākajočega se dr. Križovca odkril že v vstopni sceni z vrsto premišljenih, diskretno dozrianih nadrobnosti. Bil je odvetnik, ki lahko govori ure in ure pro in kontra, zgovorno prikrivajoč svojo praznoto in majhnost. Kot večša krog luči kroži okrog Lavre, vendar v nasprotju v večšo dobro pazi, da so polmeri njegovih krogov zmeraj večji. Iz življenjske izkušnje pozna fizikalni zakon, da privlačnost pada s kvadratom razdalje.

Neposrednost, iskrenost in mehka ruska slovenščina Marije Nablocke je še zmeraj polna tistega čara, s katerim je ob svojih prvih nastopih v Ljubljani kot nepozabna Natasja Filipovna ogrela in navdušila dijaško stojšče.

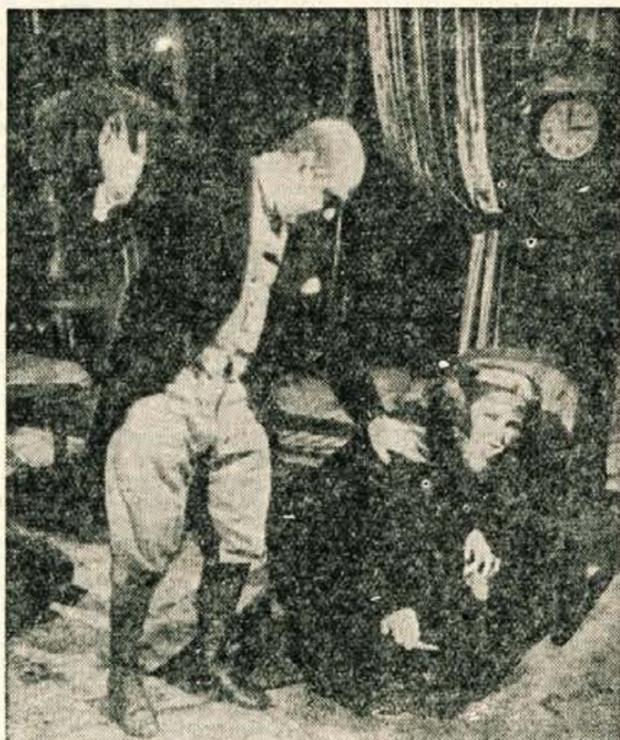
Dvoje stvari sem ugotovil ob gostovanju ljubljanskih umetnikov. Nobene paralele ni mogoče potegniti med »Dnomo« in »Agonijo«, toda če primerjam obe predstavi, spoznavam brez vsake lokalpatriotske pristranosti (v hiši bi mi prej kdo očital nasprotno), da je razlika med domačimi igralci in tako prominentnimi gosti vendarle manjša, kot bi pričakoval, da je ustvarjanje naših igralcev že delo, ki ga je treba resno vrednotiti.

Drugo dejstvo z gostovanjem pravzaprav nima zveze. Že ob uprizoritvi Gorkega, še bolj pa tokrat, smo se lahko prepričali, da je oprema našega parterja doslužila in v tako derutnem stanju, da je vsako resno delo, vsak intimen stik med odrom in občinstvom

Kakor vsako leto, so tudi letošnje jeseniške vokalne in instrumentalne skupine nastudirale koncertni program. V počastitev 12-letnice ustanovitve OF in kongresa SZDL Slovenije so v Mestnem gledališču nastopile s koncertnim večerom. V polnozasedeni dvorani je zaigral uvodoma pihalni orkester jeseniške »Svobode«. Z Učakarjevo »Sutjesko« je zopet potrdil svoj sloves in se ponovno uvrstil med najboljše godbe na pihala daleč naokrog. Moški pevski zbor jeseniške »Svobode«, ki šteje blizu 60 pevcev (dvakrat več kot nedavno), je zapel Zajčjevo »Slava delavstvu«, koroško narodno »Z nobenim purgarjem ne grem jaz tavšat« v Kramolčevi prireditvi in Korunovo »Potrkali na okno«.

V tej sestavi se je zbor tokrat prvič predstavil in dokazal ne le številčni, temveč tudi kakovostni napredek. Mali orkester jeseniške Glasbene šole, sestavljen iz gojencev in predavateljev, je zaigral fantazijo iz Bellinijeve opere »Norma«. Jeseniška Glasbena šola je že tako napredovala, da so njeni gojenci sposobni nastopati v orkestralnem sestavu in mojstrsko poustvarjati glasbene umetnine. Mešani pevski zbor jeseniške »Svobode« je občinstvo naravnost presenetil. Zbor šteje blizu 100 pevcev in pevk in je doslej največja in najboljša vokalna

nemogoč. Kot oddaljeno strojnično obstreljevanje razcefrane nenehno škripanje starih stolov sleherni intimno sceno in s trudom dosežemo nastrojene publike. Upam, da kdaj zanese v dvorano ne le koga iz vodstva gledališča, ampak tudi vplivnejše člane mestnega odbora, ki se bodo prepričali o nujnosti, odpomoči vsaj do začetka prihodnje sezone, saj drugače nima smisla postavljati na repertoar resna dramska dela, temveč le take komedije, pri katerih bo hrup na odru preglašil trušč v dvorani.

Stane Sever in Mira Danilova v prvem dejanju Krleževe drame »V agoniji«

razmerju do Križovca, v veri, da se bo ob njem dvignila iz agonije nesrečnega zakonca, in upanju, da se bo ob iskreni ljubezni očistila in zadušila zavest lastne krivde za možev samomor. V kratkem času, v eni sami uri (drugo dejanje) se sestujejo vse roznate nade v ta odrešilni izhod, spregleda vso zlaganost triletnega intimnega sožitja s Križovcem, prvič vidi, da ima pred seboj »le dobro skrojen sakó«; zavest krivde je ob tem spoznanju še bolj pakoča in njeno življenje brezupna skrivina, ki se ji iztrga s strelom iz moževoga revolverja.

Režija te drame zahteva v prvi vrsti skrajno poglobljeno psihološko razčlenbo značajev in besedila, največjo jasnost v vseh napol izgovorjenih mislih ter ostro označevanje in dife-

slovensko igralsko umetnost. Zato lahko smatramo, da je s to predstavo dosežen najvišji trenutno dosegljivi nivo slovenske gledališke kulture. Vsak izmed sodelujočih ni le na svojstven umetniški izrazni način ostro in v vseh podrobnostih eksponiral značaja, ki ga predstavlja, temveč nam je odkril njeno nadrobnost, ki jih pri še tako pazljivem branju ne opazijo, in znal izravnavati navidezne vrzeli in nedoslednosti. Kako je Stane Sever izgledal in preigral na videz presunkovite prehode iz najsurovejše brutalnosti v bedno, beraško molodovanje, kako je ta Lenbach v njegovih rokah zrasel iz degeneriranega psihopata in deklasiranega alkoholika do grozote, demonske porave človeške propalosti! V občirni galeriji uspehlih Severjevih likov je

„Celjski grofje“ na kamniškem odru

Dramska sekcija Delavskega prosvetnega društva »Solidarnost« v Kamniku se je v soboto, 25. aprila prvič predstavila kamniškemu občinstvu. Na oder je postavila Kreftovo dramo v petih dejanjih »Celjski grofje« v režiji Darka Ravnikarja in sceni Fanike Kratnarjeve.

Zgodovinska osnova te drame in še posebej njena obdelava po dr. Bratku Kreftu sta dovolj znani in se nam v to oceno ni potrebno spuščati. Pač pa želimo podati oceno uprizoritve, kakor smo jo gledali na premieri dne 25. aprila.

Že po prvem dejanju smo dobili vtis, da so posamezne vloge večinoma v rokah dobrih in izkušnih igralcev, da pa v medsebojnim odnosu niso pravilno porazčlenjena. Zlasti je padla v oči nepravilna zasedba vlog Hermana in Friderika. Herman je samosilnež, keruti mogočnež, ki nekdajni gosposode z Zovneka dvignil do grofovske časti, pa mu to ni bilo dovolj, ampak sanja še o knežjem, da celo kraljevskemu prestolu. Budim in Dunaj mu bosta morala biti pokorna! Herman je sicer že v letih, tare ga bolezen, vendar njegov duh še silno vzplamteva, nestrašče se zločinov, samo da odstrani ovire, ki so mu na poti. Golob je sicer star izkušeni igralec, vendar njegov previsoiki in premehkli glasovni organ ter pojoči način deklamacije, ki je bil v vseh prizorih enak, vlogi Hermana ni ustrezal. Vloga je tudi, vsaj do premiere, slabo memoriral.

Friderik bi moral biti Hermanovo nasprotje, jabolko, ki je padlo daleč od drevesa. Friderik je po značaju slabši, v njem ni več drznih sanj o povečanju moči celjskih grofov, katero bo prodal mešanom za denar. Ni mu mar vojne stave, svojo moč razdaja ob vinu in ženskah. Za to vlogo in v primeri s Hermanovo je bil Frenk Boltavzar vse preveč izformata, s polnim glasom, ki je zlasti odlično zaigral prizor, ko oče zlomi njegovo voljo, da

podpiše pričevanje proti Veroniki. Nasproti takemu Frideriku je Hermanov lik moral obledeti, kar pa je škodovalo celotni zasnovi drame.

Veronika Kreftu ni šibko žensko bitje, ki jo vso prevzema ljubezen do Friderika, marveč je tudi ponosna celjska plemkinja, ki spregleda lažno moralno svojega »soproga«, zločinsko samovoljo njegovega očeta in podrepištvo grofovskega sodišča, ki ga predstavlja zastopniki celovstva in cerkve. Zato po prvem zlomu, ko prosjači za življenje — saj je še tako mlada —, vstane kot živa črtičba proti svojim sodnikom. Marija Plančeva je bila suhoparna, v uporju proti sodišču in grofu je bila presturova, v prizoru s Pravočadom pa premalo topla. Le v prizoru, ko prosa za milost, je bilo zaslužitni odtonek čustva, kar vzbuja upanje, da se bo igralka še razvila.

Pravdač je glasnik novih družbenih idej in odnosov, ki jih prinaša s seboj novi, prebujajoči se razred, mešanstvo. Svetozar Frantar je svojo vlogo pravilno razumel ter jo skušal temu primerno podati. V prizoru pred sodiščem in v nastopu proti Hermanu in Barbri je polno ustrezal, v prizoru z Veroniko pa smo pogrešali toplote.

V Pravočadovem nasprotniku Eneasu Silviju Piccolominiu si predstavljamo dvorskega spletkarja sunjlive preteklosti, vendar diplomatsko uglasenega in pritaženo vročelnega svetovljana. Hinko Cajlhofer je je podajal drugače, kot nekakega šurlatana, s čimer pa je nehote zmanjšal vrednost Pravočadeve zmage v medsebojnem dvoju pred sodiščem.

Barbaro, kraljico ogrsko, vlačugo v kraljevskih oblaciilih, je dobro podala Ela Vldičeva. Bila je edina, ki je vlogo izdelala do vseh podrobnosti v mihiški in kretljaji, zlasti ob spemljavi ostalih dogodkov na odru, le da je v tem nekoliko pretiravala.

skupina. Glede na dober in pomajen pevski kader ima vsa pogode, da postane eden najboljših amaterskih pevskih zborov. A. Medvedovo pesem »Nazaj v planinski raj« je zapel brezhibno, interpretacijsko pravilno in občuteno. Priklupno in učinkovito je izvedel tudi »Zdihljaje slepega« v prireditvi Antona Ferjančiča in V. de Jeraveje »Vrabčak« in žel med občinstvom izredno odobravanje. Veliki orkester Glasbene šole je izvajal nedokončano Schubertovo simfonijo v H molu. Veliki orkester je občinstvo upravičeno navdušil, saj je nedvomno največji in najkvalitetnejši orkester na Gorenjskem. Koncertni večer, ki bo ostal jeseniški publikli v trajnem spominu, je zaključil mešani zbor jeseniške »Svobode« ob spremljavi velikega orkestra s švabovo skladbo »Dobro jutro«.

Navdušenje nad izvajanjem je dokazalo zrelost jeseniške koncertne publike in hkrati izražalo željo po pogostejših koncertih.

Dirigent Rado Kleč in pevovodja Polde Ulaga, ki sta nastopajoče vodila, sta nedvomno mnogo žrtvovala, da sta z amaterskimi ansambli pripravila tako kvaliteten nastop. Prepričani smo, da bo Ulaga, ki je ponovno dokazal svoje pevovodske sposobnosti, številčno in pevsko zadovoljiva zbora uvrstil med najboljše slovenske amaterske zbere. Rado Kleč, doslej znan in priznan kot dirigent pihalnega orkestra, je dokazal tokrat tudi izredno sposobnost za vodstvo malega in simfoničnega orkestra. Na koncertnem večeru so dirigenta presentili z javno čestitko k 30 letnemu glasbenemu delovanju, ki ga je v dobršni meri posvetil dvigu instrumentalne glasbe na Jesenicah. Vsa jeseniška javnost se pridružuje godbenikom in ljubitantu iskreno čestita ter želi, da bi še naprej tako vestno skrbel za glasbeno vzgojo Jeseničanov, kakor v preteklih letih.

Po sledovih starih Slovanov

(Nadaljevanje in konec) Kako veliko je to grobišče in s tem tudi naselbina, še ni mogoče reči. Imamo pa vtis, da gre za precej veliko pokopališče in da je bila naselbina temu primerno številna. Do zdaj je na četrtini prostora, ki ga nameravamo prekopati, 20 grobov. Razporejeni so lepo v vrstah, vsi skeletni so obrnjeni proti jugovzhodu, to je proti sončnemu vzhodu. Nekaj grobov je otroških, zastopana je tudi starost med desetimi in dvajsetimi letom, ostalo so skeletni odraslih. Vidni so družinski grobovi, žena je pokopana v isti grob z možem, ki je umrl nekaj let prej. Skeletni so precej slabo ohranjeni, toda ne tako, da bi lobanj ne bilo mogoče rekonstruirati in meriti, kar bo dalo nedvomno zanimive statistične podatke o rasnem tipu najstarejših slovenskih prebivalcev mesta Kranja. Mrtvecem so dajali po stari poganski šegi v grobove nakit. Najdbe so precej enolične, toda precej lepe. Prevladujejo bronasti uhani v obliki polmeseca in to kovani z graviranimi figurami dveh bajeslovnih živali po vzoru karoliških miniaturn. Našli smo tudi vlite lunaste

uhane z okraski iz vložnega emajla. Poleg lunastih uhano je kot izjema prišel na dan tudi bronasti uhan v obliki grozda, tako imenovanega belobrdskega tipa (Belo brdo je kraj pri Osijeku). Uhanom se pridružujejo raznovrstni bronasti obročki, ki so si jih devali Slovani v lase ob sencih, pa se zato imenujejo obsenčni obročki (ti obročki so bili v modi okoli leta 1000), in zelo lepo brošo z graviranimi ornamentom, vse iz bronu, ter dva železna noža.

Iz najdb v slovenskih grobovih se da zanesljivo sklepati, da pripada kranjsko grobišče slovenski kulturi ketilaškega tipa (Köttlach je kraj na Nižnjem Avstrijskem), ki je značilna za alpske Slovence v letih od 800 do 1000. Nekatere posebnosti kažejo na tesnejšo zvezo z velikim grobiščem na Bledu, vendar pa je Kranj po dosedanjih najdbah še vedno bliže grobiščem v Žirovnici, Mengšu, Komendi in Ljubljani. Med naštetimi grobišči zavzema že sedaj po pomenu in materialu prvo mesto. V naslednjih raziskavah bo treba posebno zasledovati njegovo topološko povezanost z Bledom.

Kranjsko grobišče znova načinja staro vprašanje, ali so bila na področju grobišč kdaj slovenska svetišča in od kdaj stoje tam krščanske cerkve. Zdi se, da je Kranj v zvezi z

grobišči pri kasnejših krščanskih cerkvah v Komendi, Mengšu, Žirovnici, Tolminu, Črnomlju in pri Sv. Petru v Ljubljani kaj zgovoren. Prvotno se je formiralo navadno grobišče v vrstah brez osrednje kapelice. Ponekod, n. pr. na Bledu, v Bohinju in Ptujju je pač pod močnim vplivom starih elementov pri tem ostalo. Drugod je šel razvoj dalje: na grobiščih so postavili lesene ali morda tudi zidane kapelice, na teh pa so se razvile romanske in končno gotike cerkvene stavbe. Toda vsi ti najstarejši arhitekturni ostanki so za zdaj še skrivni pod temelji in pod tlaki sedanjih baročno-cerkvenih stavb.

Z izkopavanjem v Kranju nadaljujemo. Naj poudarim še, da ga je v celoti omogočila Mestna občina Kranj, s predsednikom tovarišem Hafnerjem na čelu. Mesto je prevzelo stroške, nastale z izkopavanjem, in pristalo tudi na to, da se bo ureditev trga zakasnila. Že danes pa lahko rečemo, da je bila taka odločitev edino pravilna. Prišli smo do rezultatov, ki bodo za zgodovino Kranja in tudi sicer v znanstvenem svetu močno upoštevani, bodoči kranjski maza je pa bo pridobil za javni ogled najdbe, s katerimi se bo lahko ponašal.

dr. Jože Kastelic

Iz Lesca

Pred dobrimi štirinajstimi dnevi je teletila v Lescah pri Bledu prva krava (last posestnika Sumija), ki je bila osemenjena na Osemenjevalni postaji v Lescah.

Osemenjevalna postaja v Lescah deluje že leto dni in je doslej umetno osemenila kakih 180 krav in telic. Upamo, da bodo tudi ostali živinorejci, ki so bili doslej še nezaupljivi, priznali prednosti takega osemenjevanja in pripeljali svoje krave. Sedaj je naša prva dolž-

nost, da teletom dobimo dobre rejce, v kolikor jih lastniki sami ne morejo vzrediti. Škoda bi namreč bila prevelika, če bi tak dragocen zarod šel pod nož.

Iz Domžal

Pred kratkim so v Domžalah ustanovili vzgojno posvetovalnico z namenom, da priznani vzgojitelji dajejo staršem navsote o vzgoji, usmerjanju in poklice, učenju in vseh drugih vprašanjih, ki zadevajo otrokov telesni in duševni razvoj. Posvetovalnica ima svoj sedež v osnovni šoli in posluje vsak petek. Doslej je prišlo po navsote že precej staršev. V kratkem bo v Domžalah ustanovljeno tudi Društvo prijateljev mladine, ki bo skrbelo za pravilno rast osnovnošolske in gimnazijske mladine. V ta namen bo razširjen roditeljski svet, ki je bil že izvoljen in deluje pri domžalski gimnaziji.

Na zadnji seji domžalske »Svobode« so sprejeli program za mesec maj. Sklenili so, da bodo še enkrat ponovili Jur-

čič-Govekarjevega »Desetega brata« v Domžalah, nato pa z njim gostovali v Lukovici pri Brdu, v Kamniku in Komendi. Konec maja bodo pevski družini, orkester in godba na pihala gostovali z že naštudiranim koncertom v Trzinu, pevski družini iz Domžal in Količevega pa bosta gostovali z izbranim sporedom na Vrhnik. Dramska sekcija bo uprizorila še Gobčevo opereto »Planinska roža« in eno Nušičevih dramskih del. S tema uprizoritvama bodo zaključili letošnje sezono.

Iz Šenčurja

Pred nekaj dnevi je bil aretiran Vinko Mesec, krajevni logar in predsednik ljudskega odbora šenčur. Izrazil je »lepo priložnost« in začel s širokopoteznim preključevanjem z lesom. Misli je, da bo kot predsednik občine lahko prikrižal zlorabo krajevnega logarja in obratno, ne da bi ga dosegla roka pravice. Toda mož je imel »smoio«: roka

pravice se je podaljšala, bolj kot si je mislil!

O njegovih luparijah in »zashžku« bomo poročali podrobneje, brž ko bo »položil račun«.

Iz Medvod

Prejšnji mesec je bila v Medvodah občinska gospodarska konferenca, na kateri so razpravljali o gospodarski dejavnosti v letu 1953. Čeprav poznaj vendar omenimo nekaj najvažnejših nalog, ki so si jih zastavili na področju investicijske dejavnosti.

Znaten prispevek predstavljajo dotacije ljubljanskega okoliškega okraja. Le-te znašajo v celoti 5.700.000 dinarjev in bodo uporabljene za naslednje objekte: za novo šolo na Topolu 3,9 milijonov, zdravstveni dom 800.000 din, adaptacijo šole v Preski četrt milijona, popravilo šole v Sori 150.000, elektrifikacija Golega brda pol milijona in za občinske ceste 100.000. Če upoštevamo, da so lanske dotacije znašale le 1.220.000 din, tedaj je to vsekakor pomemben napredek. No, k temu je treba dodati, da bodo (in so že!) tudi občani prispevali svoj delež v obliki prostovoljnega dela in različnih drugih prispevkov. Topolčan so za šolo dali lastni prispevek v

vrednosti 350.000 din. Najznejšo pomoč so vsačani dali za elektrifikacijo in sicer 2,5 milijona v delu in drogovi. Pa tudi KZ Medvode se je odrezala s 600 tisočaki.

Da bo slika popolnejša, omenimo tudi prispevek delovnih kolektivov podjetij. Le-ta so poleg rednega deleža, ki ga ima občinski odbor na akumulacije, objavila 15 odstotkov lastnih sredstev za prosto razpolaganje. Tako se bo občinski odbor lahko lotil dokončnega popravila mostu preko Sore v Goričanah, plačal regulacijski načrt, dal izdelati načrt za občinsko stavbo, kupil pluge za oranje snega, popravil most v Medvodah itd., itd.

Tako vidimo tudi v Medvodah pozitivne rezultate novega gospodarskega sistema.

POPRAVEK

V 17. številki smo objavili članek z naslovom »Netočne davčne prijave so v škodo skupnosti in posameznikom«, v katerem smo med drugim omenili tudi netočno davčno prijavo mizarja Jakoba Udovca iz Dolenje vasi pri Naklem. Zaprošil nas je, naj obvestimo javnost, da njegova prijava (36.110 din) velja le za 3 in pol meseca in ne za celo leto 1952, kot je to napačno navedel v prijavi. Uredništvo.

Zaščitimo rastline

(Nadaljevanje s 3. strani)

1 ha, t.j. na 100 l vode primamo 1 kg svinčenega arzenata. Pred uporabo je treba brozgo dobro premešati, da se škroplilnica ne zamaši.

2. Za motorne škroplilnice rabimo cca 300 l brozge na 1 hektar krompirja. Brozgo pripravimo na ta način, da primamo 4 kg svinčenega arzenata v polno škroplilnico vode (Rosenbauer — 220 l) ali 5 kg za škroplilnice iz Maribora (300 litrov).

Z drugim škropljenjem proti koleradskemu hrošču in plesnobi krompirja je treba začeti v prvi polovici meseca junija. Takrat škropimo s svinčnim arzenatom in bakrenim apnom. Škropivo pripravimo na sledeči način:

1. Za nahrbtnne in prevozne škroplilnice na 100 l vode 1 kg svinčenega arzenata in 1 kg bakrenega apna.

2. Za motorne škroplilnice Rosenbauer: 4 kg svinčenega arzenata in 2 kg bakrenega apna; mariborske: 5 kg svinčenega arzenata in 3 kg bakrenega apna.

Za prašenje krompirja rabimo 15—20 kg prahu na 1 ha krompirja. Prašimo v istem času, kakor škropimo, t.j. v prvi polovici maja, v juniju in juliju. Ing. M. S.

Tudi to je za vas

DEZURNA SLUŽBA

Dežurno zdravniško službo na območju mestne občine Jesenice ima od 8. do 15. maja dr. Avguštin Tancar, Gospodarska. Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure zvečer. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike s težjimi poškodbami in močnimi krvavitvami.

GLEDALISCE

Prešernovo gledališče Kranj: 8. maja ob 16. uri: Drago Gervais, Za stanovanje gre — Red C in Izven (desetič). 10. maja ob 16. uri: Drago Gervais, Za stanovanje gre — Izven za podeželje. 13. maja ob 20. uri: Bratko Krest, Kranjski komedijanti — Izven. Gostovanje članov SNG, Ljubljana, Anke Levarjeve in Staneta Severja. 16. maja ob 20. uri: Tennessee Williams, Tramvaj »Poželenje«. Premiera — Izven. 17. maja ob 16. uri: Tennessee Williams, Tramvaj »Poželenje«. Drugič — Izven za podeželje.

KINO

Kino »Radio«, Jesenice: od 8. do 11. maja francoski film »Mesečnik Bonifacije«. Predstave v soboto, 9. maja ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri, v ponedeljek ob 18. in 20. uri. V nedeljo dopoldne ob 10. uri matineja istega filma (cena 10 din). V torek, 12. in v sredo, 13. maja ob 18. in 20. uri amer. film »Pot v utopijo«. 14. in 15. maja ob 18. in 20. uri ameriški barvni film »Na otoku s teboje«.

Letni kino »Svoboda«, Jesenice: od 8. do 15. maja predvaja iste silme kakor »Radio«. Predstave ob 20.30. V slabem vremenu predstave odpadejo.

Kino »Plavže«, Jesenice: od 8. do 11. maja ameriški film »Preplah na cestah«. Predstave v soboto in ponedeljek ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo ob 10. uri dopoldne matineja istega filma (cena 10 din). Od 12. do 14. maja ob 18. in 20. uri italijanski film »Volk z gore Sijac«. 15. maja ob 18. in 20. uri franc. film »V Parizu«.

Kino Javornik — Kor. Bela: od 9. do 10. maja ob 17. in 19. uri mehiški film »Biser«.

MLADOST, bleščeča belina in prijeten svež vonj vejevo iz perila, opranega s terpentinovim milom "OVEN". Šah • Telesna vzgoja • Šport

PIONIRSKO SAHOVSKO PRVENSTVO GORENJSKE

Kot lani, bo tudi letos v počastitev Titovega rojstnega dne med drugimi prireditvami izveden brzopotezni pionirski sahovski turnir, znan pod imenom »Titov sahovski turnir«. Prireditve bo v prostorih Osnovne šole Kranj 24. maja ob 8 uri. V dveh skupinah (od 7. do 10. leta in od 11. do 14. leta) je lani tekmovalo 13 ekip, letos pa jih bo mnogo več, ker se pionirski sahisti kranjskega in radovljanskega okraja že pridno pripravljajo na plemenito borbo ob sahovnici.

Lanskoletni zmagovalci, pri nižji skupini moštva vzgajališča iz Smlednika, pri višji skupini pionirji II. gimnazije, so sprejeli razen prehodnih pokalov tudi lepe nagrade. Nagrade so pripravljene tudi letos za moštva pa tudi za posameznike. (Jan)

SAH V KRANJU

V Kranju sta bila pred kratkim zaključena dva kvalifikacijska turnirja. V prvi skupini

je med 12 udeleženci zmagal Kavčič z 9 točkami, medtem ko sta v drugi skupini, kjer je sodelovalo 14 igralcev, prvo mesto delila Lubej in Lukoš z 9 točkami. Trenotno sta v teku dva turnirja za dosego III. kategorije. Igra 20 igralcev IV. kategorikov. Ker je sahovska zveza Jugoslavije ukinila V. kategorijo, so vsi v tej kategoriji avtomatično dobili IV. kategorijo, zato sahovski klub v Kranju vabi vse te, da se prijavijo k turnirjem za dosego III. kategorije.

RAJKO STARC, SLOVENSKI PRVAK V KEGLJANJU

V soboto in nedeljo je bilo v Ljubljani prvenstvo kegljačev v mednarodnem slogu za posameznike na 2 x 200 lučev mešano. Največji uspeh so imeli kranjski kegljači, saj se je vseh 5 tekmovalcev plasiralo za sodelovanje na državnem prvenstvu. Prvo mesto je zasedel Rajko Starc s 1620 poratih kegljev in si s tem osvojil naslov prvaka Slovenije za

1953. leto. Za njim je Martelanc 1575, 3. Ambrožič 1572, 5. Kavčič 1564, 12. Bajc.

Kranjski kegljači so s tem potrdili sloves dobrih kegljačev in jim k temu uspehu tudi mi iskreno čestitamo!

DOMZALE NOV LIGAS V SLOVENSKEM NOGOMETNEM PRVENSTVU

S preostalot tekmo z Grafičarjem, ki so jo Domžale odigrale preteklo nedeljo v Ljubljani in rešile v svojo korist z rezultatom 2 : 1 (1 : 1), si je to moštvo kot drugoplasirano na lestvici I. razreda LNP priborilo vstop v slovensko nogometno ligo.

Prav tako dobri so mladinci, katerih tekmovalstvo se ni zaključeno, saj so med vodečo trojico skupaj z Železničarjem in Odredom iz Ljubljane.

OBJAVA

Spored nogometnega prvenstva Gorenjske za 17. maj:

V Kranju, igrišče Korotana: ob 14.30 »Ločan« : »Projektor«, mladinci; ob 16. uri »Ločan« : »Projektor«. Službojuoč Bradaška.

V Lescah, igrišče Prešerna: ob 16. uri »Prešerna« : »Ljubelje«. Službojuoč Vovk.

Na Bledu, igrišče Bleda: ob 14. uri »Bled« : »Prešerna«, mladinci; ob 15.45 uri »Bled« : Gumare. Službojuoč Canjko.

Na Jesenicah, igrišče Bratstva: ob 9. uri »Bratstvo« : »Ljubelje«, mladinci; ob 10.30 uri »Bratstvo« : »Korotana«. Službojuoč Taler.

Na Jesenicah, igrišče Gregorčiča: ob 14.15 uri »Korotana« : »Gregorčič«, mladinci. Službojuoč Dovžan.

Konkurenčna lestvica brez B moštev Korotana in Gregorčiča

Table with 6 columns: Team, Goals, Assists, Points, etc. Rows include Ločan, Ljubelje, Projektor, Bratstvo, Prešerna, Bled, Gumare.

V lestvici niso upoštevane odigrane tekme, proti katerim je vložen protest in jih ima v metnega centra v Kranju.

PRAVNI NASVETI

O poročtu

O. C. — Vaša žena je imela razpravo pred sodiščem. Vprašujete, če ima odvetnik pravico zaseči Vašo plačo.

Odgovor: Odvetnik lahko zahteva, da mu Vi povrnele stroške za usluge, ki jih je storil Vaši ženi v zvezi s sodno razpravo, le v primeru, če ste Vi na kakršen koli način prevzeli poročtu.

O zavarovanju ugleda

K. M. — Ljudski odbor je na zahtevo sodišča poslal slednjemu karakteristiko Vaše družine. Vi ste mnenja, da je ocena neresnična in nepravilna ter želite nasvet, kako naj zavarujete svoj ugled.

Odgovor: Ljudski odbor je v tem primeru storil svojo službeno dolžnost. Njegov postopek je povsem v skladu s 173. členom kazenskega zakonika, ki med drugim pravi, da nihče ne more biti kaznovan, če kritizira družbeno delovanje kake osebe (vsekakor to velja tudi za družino!) ali pri opravljanju dolžnosti poda izjavo, ki lahko škoduje časti in dobremu imenu prizadete osebe, samo če takšna izjava ali kritika ni storjena z namenom, da se prizadeta oseba žali. Takega namena ljudski odbor prav gotovo ni imel, saj je izjava podana izključno za notranjo uporabo v sodišču in ne javno. Imate pa povsem prosilo, da ljudski odbor tožite na sodišču zaradi obrekovanja, če smatrate, da je ta izjava (karakteristika) neresnična in da to lahko s pričami dokažete.

MALI OGLASI

Kinopodjetje v Kranju sprejme v službo blagajničarko z dnevno zaposlitvijo 6 do 7 ur v popoldanskem času in moško honorarno delovno moč za bljetiranje na letnem kinu »Partizan«. Plača po tarifnem pravilniku. Nastop takoj. Moški, ki je julija 1951 pri kovanju na Primskovem izgubil ročno uro, naj se javi v upravi lista. Kupim košnjo sena. Krelj, Kranj, Stara cesta 13. Poceni prodam dve postelji iz češnjavega lesa. - Romšak, Zlato polje 8. Stroj za sajenje krompirja »Vielfachgerät« kupim. Naslov pri upravi lista. Dobro ohranjeno moško in žensko kolo prodam. Ciril Rehberger, Kranj, Jezerska c. 17. Stirisedežni, dobro ohranjeni avto prodam ali zamenjam za Topolino. Naslov v upravi. Preklecujem blok št. 13058, oddan v komisiji prodajalni Kranj 4. VI. 1952 na ime Josip Gorčan. Kupim dobro ohranjeno otroško kolo. Ponudbe z navedbo cene na upravo lista.

OBJAVE

Pozor! — Avtoprevozniki in motociklisti, odprli sem akumulatorsko delavnico v Kranju. Vinko Grajzer, Ljubljanska 7. Občinski ljud. odbor Mavčiče je 13. aprila oddal svojo ekonomijo v zakup. Pozivamo vse upnike in dolžnike, naj vložijo terjatve, ezliroma poravnajo dolgove ekonomiji do 1. septembra t.l. Obč. ljud. odbor Mavčiče

CEPLJENJE

V Kranju bo cepljenje proti kozam in davici za Center, Ru. po. Huje, Struževo in Zlato polje 12. maja od 9.—12. in 14.—17. ure v Otroškem dispanzerju (bivša Obutev); za mudniki 19. V. od 9.—12. ure.

za učence Osnovne šole Kranj 12. maja od 8. do 9. ure in 13. maja od 13. do 16. ure v prostorih Osnovne šole Kranj; za Stražišče, Labore, Orhek, Drulovko, Gor. Savo, Šmarjetno goro, Kalvarijo in sicer za predšolske in šolske otroke 13. maja od 8. do 12. ure v osnovni šoli v Stražišču; za Primskovo, Gorenje, Klanc, 14. maja od 13. do 16. ure in sicer za predšolske otroke v Osnovni šoli Primskovo; za Čirčiče in bloke na Planini samo za predšolske otroke 15. maja ob 16. uri.

OBVESTILO

Obveščamo prebivalstvo, da se bo vršilo cepljenje proti kozam in davici na področju LOMO Jesenice v sledečih dnevih: Jesenice: I. cepljenje 11. 5. 1953 ob 8.—12. in od 14.—18. ure; II. cepljenje 10. 6. 1953 ob 8. do 12. ure — v prostorih Zdravstvenega doma Jesenice.

Koroška Bela, Javornik, Potoki in Kočna: I. cepljenje 13. 5. 1953 od 8. do 12. ure, II. cepljenje 12. 6. 1953 od 8. do 12. ure — v prostorih gimnazije Kor. Bela. Hrušica: I. cepljenje 15. 5. 1953 ob 14. uri, II. cepljenje 12. 6. 1953 ob 14. uri — v osn. šoli Hrušica. Sv. Križ: I. cepljenje 15. 5. 1953 ob 15. uri, II. cepljenje 12. 6. 1953 ob 15. uri — v osn. šoli Sv. Križ. Bl. Dobrava: I. cepljenje 16. 5. 1953 ob 15. uri, II. cepljenje 13. 6. 1953 ob 15. uri — Cepljenje je obvezno za vse otroke, rojene v letu 1950, 1951 in 1952, kakor tudi za učence prvih razredov osnovnih šol. Za neupravičen izostanek sledi kazen.

Sanitarna inspekcija

STEV. 19. — LETO VI. Kranj dne 9. maja 1953

Ureja uredniški odbor. — Odg. ured. Slavko Beznik. — Uredništvo in uprava: Kranj, Savski breg št. 2; telefon 475; tekoči račun pri Nar. banki Kranj-okol. 624 - »T« - 127

Izhaja vsako soboto Letna naročnina 400 din Polletna » 200 din Četrletna » 100 din Mesečna » 35 din Posamezna številka 8 din

GLAS GORENJSKE

5

Dragi pionirji!

Ze, ze, da sem imel čas. Toda v prvomajski številki je bilo tako malo prostora, da vas, dragi pionirji, nisem mogel pozdraviti. Zato vas pa pozdravljam zdaj, ko je prvi maj že za nami. Ne samo za ta dan, ampak vedno se spominjate, da je delo tisto, kar je človeku v ponos in s čimer se dviga nad vsa druga bitja.

Preberite še vi, kako so nekateri pionirji zadnjice pisali o smrti našega nepozabnega tovariša in dobrega prijatelja vseh pionirjev, tovariša Borisa Kidriča.

Pa še pišite!
Vaš Kosobrin

Umrli je

Vse jugoslovansko ljudstvo je presenetila žalostna vest, da je umrl veliki revolucionar Boris Kidrič. Vedeli smo, da je bolan, vendar nihče ni pričakoval tako nagle smrti.

V vseh mestih so zaplapolale črne zastave, vsa domovina se je zavila v žalost.

Na stroške mestne občine Bled se je udeležilo pogreba 24 najboljših dijakov blejske gimnazije. Na Trgu revolucije je govoril Edvard Kardelj, ki je imel solzne oči, ko se je poslavljaval od svojega mrtvega prijatelja, s katerim sta bila skupaj zaprti in s katerim sta mnogo let skupaj delala za boljše prihodnost.

V sprevedu so za ženo in hčerko korakali visoki predstavniki ljudske oblasti in ljudske vojske.

Pred grobnico se je v imenu delovnega ljudstva Jugoslavije od njega poslovil maršal Jugoslavije Tito. Ko so Kidriča položili v grobnico narodnih herojev, so tulile vse ljubljanske sirene, proste lokomotive pa zapiskale, da se nam je zdelo, da jočejo tako močno, da bi prebudile nepozabnega heroja Borisa Kidriča.

Takega pogreba še nisem videla in ga najbrž tudi ne bom. Za vedno mi bo ostalo v spominu, kako pokopuje narod svoje zaslužne može.

Jana Zupanova,
nižja gimnazija, Bled

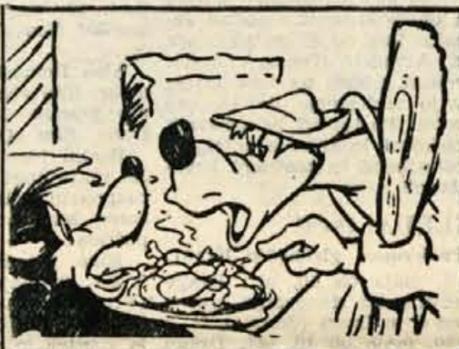
V.

Naši prašički pa so nadaljevali svoj načrt. Obiskali so botra Marka, starega medveda. Plačali so mu vse kokoši, ki jih je do tedaj Volkec prejel od njega, kupili pa so še dve novi. Marko je bil zelo vesel tako dobre kupčije. Začel je že premišljavati o tem, da bo moral razširiti svojo kokošjo farmo, če bo hotel zadostiti tolikšnemu povpraševanju.

Silno se je začudil, ko so mu prašički spet vrnili že pečene kokoši in ga naprosili, naj ju sam ponese k staremu volku, našemu in njegovemu sovražniku. Prašički so botra nagovorili, naj volka na vsak način prisili, naj pohrusta okusno pečenko. Marko ni vedel, za kaj gre, pa je vendar odšel. In lahko si mislite, kako se je šele začudil, ko volk kokoši ni in ni hotel pojesti. To je Marka razjezilo in kar z gorjačo je zagrozil staremu volku.

Kaj je hotel stari volk kot to, da je pojedel še ti dve kokoši. Vedel je, da je boter medved zelo nevaren, če se razsrdi. Ko ju je z veliko težavo pospravil, je bil njegov trebuh še veliko bolj napet kakor boben in bolet ga je tako, da bi ga najraje kar razrezal.

Takrat pa je prišel naš Volkec in mu povedal, da bi prijatelji prašički nekaj radi od njega. Prosijo ga, naj tudi njim našije

imena na njihove vreče. To je očeta tako razburilo, da ni mogel več zapreti gobca.

Čeprav je normalno fiziološko stanje, predstavlja nosečnost za ženo posebno obremenitev in zahteva zato dobršno mero previdnosti, da si ohrani ženo zdravje in si zagotovi normalen razvoj plodu.

Noseča žena naj živi v glavnem tako, kakor je živela pred nosečnostjo, seveda pod pogojem, če je tedaj skrbela za dobro prehrano, čist zrak, sonce, sprehode, reden počitek in zadostno spanje. Vse to je noseči ženi tembolj potrebno.

Živila, ki jih uživa noseča žena, naj bodo sveža in snažno pripravljena. Konzerve v kakršnikoli obliki niso priporočljive. Žena v takem stanju naj se izogiblje začimb in ne uživa presoljene ali preveč pražene hrane. Škodujejo ji tudi alkoholne pijače — vino, pivo in žganje, neugodno vpliva na nosečnost in na razvoj plodu tudi nikotin. V glavnem naj jedi sestavljajo: meso, mleko, zelenjava, surovo maslo, jajca, testenine, sadje in kompoti. Izogibje naj se zelo mastnih, težko prebavljivih jedi, zlasti graha in zelja, ki napejmeta. Večerje naj bodo količinsko in kvalitativno lahke, da ne bu pri spanju težav. Pač pa je priporočljiva izdatnejša popoldanska malica. Pozimi, ko je hrana revna na vitaminih, naj uživa noseča žena tudi vitaminske preparate.

Marsikateri gravidni ženi dela prebava težave. Le-to si uredi tako, da pridno uživa svežo zelenjavo, sadje in kompot. Dober pripomoček je tudi čišča hladne vode (minerale) na tešče. Če vse to ne pomaga, naj se žena posvetuje z zdravnikom in po njegovem nasvetu uživa odvajalna sredstva.

Marsikateri ženi socialne razmere ne dopuščajo, da bi vsa težja gospodinjstva dela prepustila rokam druge, plačane ženske, vendar bi morala vsaj v drugi polovici nosečnosti skrbeti, da ne riba več pada, ne lika parketa, prepusti naporejšje pranje perila prijateljici ali sorodnici, da ne seka drv in ne prenaša težjih bremen. Vsa lažja hišna dela pa so razvoju nosečnosti celo v korist, zakaj gibanje je velike važnosti! Noseča žena naj bi se sleherni dan eno do dve uri sprehajala med zelenjem. Niso pa priporočljiva daljša potovanja z avtobusom, vozom ali vlakom.

Obleke za noseče žene naj bodo udobne, tako da ne stiskajo pasu in preko prsi. Različni stezniki oziroma nedrjnaki nosečim ženam niso priporočljivi. Predvsem pa od-

svetujemo okrogle podveze za nogavice, kajti pri nosečih je krvni obtok v nogah zelo otežkočen. (Krečne žle!)

Noseča žena naj redno skrbi za snago telesa. Priporočljive so kopeli v vodi, ki ima 33 do 35 stopinj Celzija. Vendar naj se že po dveh mesecih nosečnosti odpove banji in se poslužuje samo prhe. Spolovila naj si vsak dan umija s prekuhanjo vodo. Irigriranje ni potrebno, razen če ima žena močan bel iztok, tedaj si izpira nožnico po zdravnikovih navodilih.

Noseča žena naj si zelo redno čisti zobe in naj skrbi za popravilo zob ter si da izruvati vse tiste, ki jih ni več mogoče popraviti.

Posebno paznjo naj posveti

prsnima bradavicama, da jih utrdi in pripravi za dojenje. Bradavice naj si nalahno masira s čistimi prsti. Nato naj jih umije s prekuhanjo vodo in nežnim milom. Pretirana uporaba alkohola kožo suši, zato bradavice med dojenjem rade razpokajo. Mazanje bradavic z glicerinom, vazelinom in drugimi maščobami zelo koristi.

Zadnji mesec nosečnosti naj se žena odpove spolnemu občevanju, da prepreči eventualne komplikacije v rodnih organih.

Vsekakor pa je dobro, da gre žena med nosečnostjo vsaj nekajkrat k zdravniku za porodništvo ali k splošnemu zdravniku, da ji pregleda urin in ugotovi proti koncu nosečnosti otrokovo lego.

Zgoraj: Popoldanska ali koncertna obleka

Desno: Eleganten spomladanski kostim

Praktični nasveti

Lepilo za porcelan. Razbila se nam je porcelanasta posoda, ne na drobne kosce, ampak le na nekaj večjih kosov. Ne obupajmo, saj jo lahko sami zlepimo! Dobro lepilo za porcelan dobimo, če napravimo mešanico iz gumiarabkuma in mavca (gipsa). Z lepilom namažemo robove razbitih kosov in jih natančno sestavimo. Po dveh, treh dneh se bo lepilo povsem posušilo in pred nami bo spet cela posoda, ki se ji bo komajda poznalo, kje je zlepjena.

V vodi neraztopljivo lepilo. Prav tako si lahko sami naredimo zelo močno, v vodi ne-

raztopljivo lepilo. Starim fotografiranim filmom v topli vodi izlijemo stolj soli. Očiščene nato raztopimo v acetonu in lepilo je pripravljeno.

Obledeli dežniki dobe spet svežo črno barvo, če jih natremo s špiritom.

Motno, neprozorno okensko steklo si lahko naredimo sami iz navadnega. V eni osminci litra piva raztopimo pest soli in s tem premažemo steklo. Ko se posuši, ostane na steklu tenka bela in neprozorna plast, ki pa jo po potrebi lahko vedno odstranimo s toplo vodo.

Ko sem prišel gor, je bila dvorana prazna. Za odrom je sedel na stolu moj stari tast kakor uničen in si z obema rokama pokrival obraz. Lizi, ki je klečala pred njim, je počasi vstala, ko me je opazila. „No, Pavel,“ je vprašala in me žalostno pogledala, „ali imaš še pogum?“

Morala je brati v mojih očeh, da ga imam še; zakaj se preden sem utegnili odgovoriti, me je že objela okoli vratu. „Le močno držimo skupaj!“ je tiho dejala.

„In, vidiš! S tem in s poštenim delom smo zmagali.“

Ko smo naslednje jutro vstali, smo ugledali tisto psovko „Lutkar Pavle“ — saj to naj bi bila psovka — zapisano s kredno na naših vratih. Jaz pa sem jo mirno zbrisal. Ko je potem še nekajkrat oživela na javnih mestih, sem se spet odrezal; in ker so vedeli, da se ne šalim, se je izgubila.

Kdor ti jo je zdaj povedal, ni mislil s tem nič slabega; tudi nočem vedeti, kdo je. Naš stari oče Jožef pa je bil od tistega večera ves spremenjen. Zaman sem mu razodel nečisti vir grdobije in da je bila naperjena bolj name kakor nanj. Brez naše vednosti je dal kmalu nato vse svoje lutke na neko javno dražbo, kjer so bile v veliko zabavo navzočim dečadim in starinaric prodane za nekaj borih šilingov; nikoli več jih ni hotel videti. — Toda za ta namen je izbral slabo pot; zakaj ko je na ulice posijalo spet pomladno sonce, so prodane lutke prihajale iz temnih hiš druga za drugo na svetlo. Tu je sedela na hišnem pragu deklica s svetlo Genovefo, tam je deček posadil doktorja Fausta na črnega mačka; v bližini Strleškega doma je nekoga dne visel palatin Siegfried zraven vrazjega vrabca kot strašilo na češnji. Našega očka je ta oskrnitev njegovih ljubljencev tako bolela, da je nazadnje komaj še mogel iti iz hiše in vrta. Videl sem, da ga je za prenaplajena prodaja v srce grizla in uspelo mi je, da sem to in ono lutko spet odkupil; toda ko sem mu jih prinesel, ga ni to nič veselilo; saj so bile vrhu vsega vse polomljene. In čudno, kljub vsemu prizadevanju ni mogel zvedeti,

13 THEODOR STORM
USTOBRBEC
Prevedel Rudolf Kresal

v katerem kotu se skriva izmed vseh najdragocenejša figura, umetelni Jurček. In kaj je bil brez njega ves lutkovni svet!

Dobri otroški mož je umrl. Lizi in jaz sva ga bridko pogrešala; tudi stari Henrik ki je šel čez nekaj let za njim, je ob nedeljskih popoldnevih hodil okoli, kakor bi sam ne vedel, kam naj se da, kakor bi hotel k nekemu, ki ga vendar ne more najti.

Krsto našega očeta smo pokrili z vsemi cvetlicami iz vrta, ki ga je sam negoval; težkega od vencov so nesli na pokopališče, kjer je bil nedaleč od zidu pripravljen grob. Ko so spustili krsto vanj, je naš stari prošt stopil na rob groba in spregovoril besede tolažbe in obljube; mojim staršem je bil zmerom zvest prijatelj in svetovalec; on me je birmal, on je poročil Lizi in mene. Krog in krog na pokopališču je bilo črno ljudi; zdelo se je, kakor da pričakujejo od pogreba starega lutkarja še prav poseben prizor. — In nekaj posebnega se je tudi res zgodilo; toda opazili smo samo mi, ki smo stali okoli groba. Lizi, ki je šla z menoj in se me držala pod pazduho, me je pravkar krčevito prijala za roko, ko je zdaj duhovnik kakor veleva običaj, prijel pripravljeno lopatico in prvi vrgel na krsto prst. Iz groba je prišlo zamolklo bobnenje. „Iz prahu si bil ustvarjen,“ so se začule zdaj duhovniške besede, kar opazim, da od pokopališkega zidu leti prek glav nekaj proti nam. Sprva sem mislil, da je kak velik plič; toda stvar se je spuščala in padla naravnost v grob. Ko sem naglo pogledal naokoli — stal sem malo više na kupu izkopane prsti — sem videl, kako se je eden Schmidtovih

sinov potuhnil za pokopališki zid in potem stekel stran. Takoj sem vedel, kaj se je zgodilo. Lizi kraj mene je kriknila, naš stari prošt je držal lopatico, kakor bi ne vedel, ali naj vrže drugič ali ne. Pogled v grob je potrdil mojo slutnjo: na krsto med cvetlice in prst, ki je krsto že deloma pokrivala, tja se je usedel moj stari prijatelj iz otroških let, Jurček, drobn, veseli navihaneček. — Toda zdaj ni bil videti prav nič vesel; veliki kljunasti nos je žalostno pebešal na prsi; eno roko z umetelnim palcem je iztezal proti nebu, kakor bi hotel naznaniti, da se zdaj, ko so odigrane vse lutkovne igre, začne tam gori nova predstava.

Vse to sem videl v trenutku, zakaj že je vrgel prošt drugo lopatico prsti v grob: „In v prah se vračáš!“ In ko je prst bobnela s krste, je tudi Jurček padel s cvetlic v globino in ga je zakrila zemlja.

Ko je tretjič padla prst na krsto, se je začela tolažilna obljuba: „In vstal boš od mrtvih!“

Ko so ljudje odmolili očenaš in se razšli, je stopil stari prošt k nama, ki sva se zmerom strmel v grob. „Hotela je biti hudobija,“ je dejal, v tem ko naju je ljubeznivo prijel za roke. „Mi pa glejmo na to drugače! V svoji mladosti, kakor sta mi pripovedovala, je pokojni mož izrezljal malo umetelno figuro in nekoč mu je pomagala do zakonske sreče; pozneje, vse svoje dolgo življenje, je z njeno pomočjo ob večerih po delu olajšal marsikatero srce, položil malému Jurčku na jezik tudi marsikatero resnico, ki je bila vsčoh bogu in ljudem; —

nekoč sem sam gledal neko predstavo, ko sta bila vidva še otroka. — Dajta, naj gre to delce z mojstrom; to se zelo lepo ujema z besedami našega Svetega pisma: In bode potolaženi; zakaj tisti, ki so dobrega srca, se bodo odpočili od svojega dela.

In tako se je zgodilo. Tiho in mirno sva šla domov; umetelnega Jurčka in našega dobrega očeta pa nisva nikoli več videla.

„Vse to,“ je čez nekaj časa nadaljeval prijatelj, „nam je prizadejalo marsikatero bolečino; toda zaradi tega midva mlada človeka hisva umrla. Ne dolgo zatem se nama je rodil naš Jože in tako sva imela vse, kar je potrebno, da je človek res srečen. Na tiste dogodke pa me bo še leto za letom spominjal najstarejši sin črnega Schmidta. Postal je eden tistih večno potujočih rokodelskih pomočnikov, ki razpajo in propali bedno životarijo od daril, katera jim morajo po cehovskem običaju na njih prošnjo dajati mojstri. Se mimo moje hiše ne gre nikoli.“

Prijatelj je umolknil in gledal predse v večerno zarjo, ki se je razlivala tam za pokopališkimi drevesi. Jaz pa sem že nekaj časa videl, kako naju čez vrtna vrata, ki sva se jim zdaj bližala, gleda prijazen obraz gospe Paulsen. „Tako nisem mislila!“ je vzkliknila, ko sva stopila k njej. „O čem pa sta tako na dolgo razpravljala? A pridda zdaj v hišo! Božji dar je na mizi; luški nadzornik je tudi že tukaj in pismo od Jožeta in stare mojstrovke! — Toda kaj me tako gledáš, fant?“

Mojster se je smehljaj. „Nekaj sem mu izdal, mati. Zdaj bi rad videl, ali si tudi res še mala lutkarica Lizi!“

„I seveda!“ je odvrnila in objela moža s pogledom, polnim ljubezni. „Le dobro poglej, fant! In če jo ne moreš najti — tale tu, tale jo natanko pozna!“

In mojster je molče položil roko okoli njenega pasu. Nato smo šli v hišo k proslavi njene poročne obletnice. —

Bila sta krasna človeka, Paulsen in njegova lutkarica Lizi.

KONEC